

ΕΝΑ ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗΝ ΑΝΙΔΙΟΤΕΛΕΙΑ ΜΕ ΝΕΑΝΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΟ

Του Γιώργου Γιαννούσση

Η πρωτοβουλία του Χάρη του Μακρυγιώργου να μας προτρέψει να θυμηθούμε και να καταγράψουμε μερικές από τις αναμνήσεις μας από την εποχή εκείνη, απέφερε, σε ότι με αφορά, τις σελίδες που ακολουθούν. Σταμάτησα, Χάρη, να γράφω όταν διαπίστωνα ότι θα μπορούσα να γεμίσω ένα ολόκληρο βιβλίο... "Ένα βιβλίο για τις ιδεολογικές μας ανησυχίες, τις αυτοσχέδιες προσπάθειες, τα τεχνάσματα και τα τερτίπια, τις φιλίες, τον αγώνα, τις ελπίδες, τις απογοητεύσεις, τα ευτράπελα. "Ένα αφιέρωμα στην ανιδιοτέλεια με νεανικό πρόσωπο.

Τι να πρωτοθυμηθώ!

Από τον Ιούλιο του '74, αμέσως μετά την πτώση της Δικτατορίας, η πολιτική ζύμωση στο νεολαιίστικο χώρο βρισκόταν σε έξαρση. Οι νέοι αναζητούσαν ιδεολογική ένταξη και τα κόμματα συναγωνίζονταν στη στρατολόγηση. Ήταν μια περίοδος πλήρους αμφισβήτησης των μέχρι τότε αξιών. Ήταν ο Μάης του '68 μας. Η Δικτατορία δεν είχε επιτρέψει στο ελληνικό κοινωνικό κίνημα να εκφραστεί νωρίτερα. Η «υπέρβαση» των κοινωνικά αποδεκτών αξιών έμελλε να γίνει παράλληλα με τα πρώτα βήματα εμπέδωσης της δημοκρατικής πολιτείας. Η νομιμοποίηση των κομμουνιστικών κομμάτων, η δημιουργία κυβέρνησης ευρύτερου πολιτικού φάσματος, η υπουργοποίηση χθεσινών κρατουμένων, η απόρριψη της μοναρχίας από τη συντηρητική παράταξη, η ελευθερία του τύπου, η ελευθερία του λόγου, αποτελούσαν πρωτόγνωρα «αγαθά» τα οποία καθένας τα «γευόταν» όπως νόμιζε.

Μέσα σε αυτό το κλίμα, για πολλούς από μας αναμφισβήτητος καθοδηγητής ο Στέργιος ο Χασαπίδης. Ο άνθρωπος που το παράδειγμά του φώτιζε τον λόγο του και τον έκανε να διαπερνά όχι μόνο το νου μας αλλά και την καρδιά μας.

Είχα την τύχη να τον γνωρίσω τον καιρό της Δικτατορίας. Τότε που, ο αντιδικτατορικός προσανατολισμός, της συντηρητικής πολιτικής οικογένειας από την προέρχομαι, με είχε οδηγήσει να εμπλακώ στο φοιτητικό κίνημα χωρίς, μάλιστα, καμιά οργανωτική ένταξη. Μέχρι που την άνοιξη του 74 εντάχθηκα στην Εθνική Δημοκρατική Ομαλότητα, μια οργάνωση δεξιών και κεντρώων στελεχών που εκείνος είχε δημιουργήσει. "Δεν αρκεί να πέσει η 21^η Απριλίου" μας έλεγε. "Πρέπει και να μην ξανάρθει η 20^η. Και για αυτό πρέπει να δουλέψουμε σκληρά. Πρέπει να φτιάξουμε κόμματα αρχών. Μόνο έτσι θα στερεώσουμε την Πολιτική Δημοκρατία". Όσοι από μας τον είχαμε γνωρίσει ήδη στη δικτατορία, είχαμε προλάβει να αφομοιώσουμε, να ενστερνιστούμε αυτό το βασικό του μήνυμα.

Η Μεταπολίτευση δημιούργησε νέες προοπτικές : "Πρέπει να οικοδομήσουμε τον Σοσιαλισμό με ανθρώπινο πρόσωπο τον Δημοκρατικό Σοσιαλισμό" έλεγε, και προσπαθούσε να δημιουργήσει μια οργανωτική δομή μέσα στην παλιά Ένωση Κέντρου. Σ' αυτή την προσπάθεια εντάχθηκα και εγώ, μετά από λίγους μήνες ανεξάρτητης συνδικαλιστικής δράσης στο Πολυτεχνείο.

Το να διακηρύττεις όμως ότι Σοσιαλισμός χωρίς Δημοκρατία δεν υπάρχει δεν ήταν καθόλου εύκολο εκείνη την εποχή, που ο νεολαιίστικος χώρος αρέσκονταν σε πιο «καθαρόαιμες λύσεις», τις οποίες η κομμουνιστική αριστερά, με πολλά μέσα και μεγάλη οργανωτική εμπειρία, διαλαλούσε!

Ευτυχώς για μας, τους λίγους δημοκράτες σοσιαλιστές, που επιπλέον είχαμε και το «κουσούρι» να είμαστε φιλοευρωπαίοι, είχε υπάρξει ο Μπερλίγκουερ και ο Ιστορικός Συμβιβασμός. Είχε υπάρξει το κίνημα της Ευρωαριστεράς, το οποίο λειτουργούσε για μας σαν προστατευτικό τείχος, που μας επέτρεπε να αντιμετωπίζουμε την εξ αριστερών κριτική και να συνεχίζουμε να διατυπώνουμε τόσο την άποψή μας ότι ο σεβασμός των δημοκρατικών ελευθεριών αποτελούσε συστατικό στοιχείο του σοσιαλισμού, όσο και την πεποίθησή μας ότι η Ελλάδα έπρεπε να ενταχθεί στην Ευρώπη.

Ο δρόμος που είχαμε επιλέξει ήταν δύσκολος για εκείνη την εποχή. Δεν έμοιαζε ούτε με τις λεωφόρους της δημαγωγίας ούτε με τις στενωπούς της ίντριγκας και της ανευθυνότητας. Αποδεχόμενοι το λεξιλόγιο και τα οργανωτικά σχήματα που οι μεγάλες αριστερές παρατάξεις, και κυρίως η ΚΝΕ, είχαν επιβάλει, εξαγοράζαμε «το δικαίωμα ύπαρξης» και το δικαίωμα να ανήκουμε στις περίφημες εκείνες "άλλες δημοκρατικές δυνάμεις". Εξαγοράζαμε την δυνατότητα να διατυπώνουμε τον δικό μας πολιτικό λόγο και να υπερασπιζόμαστε το δικό μας πολιτικό στίγμα.

Και όλα αυτά σε ένα περιβάλλον που θεωρούσε ότι όσο αριστερότερα τόσο καλύτερα!

Θυμάμαι τον τότε πρόεδρο του Πολυτεχνείου, τον Π. Σακελλαρίδη, να μου λει επί λέξει: «Εσύ διεκδικείς και με ταλαιπωρείς δυσανάλογα με το ιδεολογικό-πολιτικό σου στίγμα». Κι αυτό γιατί ως «φοιτητοπατέρας» ήμουν άτεγκτος στα θέματα αρχής. Στους άλλους, τους Κνίτες και τους Ρηγάδες, τους έλεγε: «Πρόσεχε γιατί εγώ τον αρχηγό σου τον βλέπω πιο συχνά από ότι τον βλέπεις εσύ»!

Αυτή η αντίληψη, ότι όσο αριστερότερα τόσο καλύτερα, ήταν ιδιαίτερα έντονη στον χώρο της νεολαίας του ΠΑΣΟΚ τότε. Θυμάμαι την περίπτωση του συμφοιτητή μου Δ.Τ., προβεβλημένου αργότερα στελέχους του ΠΑΣΟΚ, που όταν προσπάθησα να τον πείσω για την ορθότητα των δικών μας απόψεων για τον σοσιαλισμό, μου είπε: «άκουσε Γιώργο, εγώ έκανα ήδη ορισμένα βήματα και εντάχθηκα στην ΠΑΣΠ. Αργότερα ίσως τα καταφέρω να πάω και πιο αριστερά και να ενταχθώ στο κομμουνιστικό κίνημα». Το παράδειγμα αυτό είναι χαρακτηριστικό του γεγονότος ότι πολλά από τα στελέχη της ΠΑΣΠ και του ΠΑΣΟΚ εκείνης της εποχής αισθάνονταν μια «μειονεκτικότητα» έναντι των στελεχών της Κομμουνιστικών Αριστεράς*.

Αλλά και μέσα στον πολιτικό μας χώρο, μέσα στην ΕΔΗΚ τα πράγματα για μας δεν ήταν εύκολα. Η οργανωτική διάθεση του κόσμου που υποστήριζε την ΕΔΗΚ ήταν ιδιαίτερα περιορισμένη και τα περισσότερα στελέχη λειτουργούσαν μάλλον με τάσεις πελατειακής λογικής παρά με συναίσθηση της ανάγκης οργάνωσης του κόμματος.

* Το περίεργο είναι ότι δεν έπαψαν να αισθάνονται την μειονεκτικότητα αυτή ακόμα και όταν αυτά τα στελέχη της κομμουνιστικής αριστεράς εγκατέλειψαν τον Μαρξισμό –Λενινισμό και ακολούθησαν ρεφορμιστικές γραμμές. Έτσι, ορισμένα στελέχη του ΠΑΣΟΚ κράτησαν πάντα στραμμένη την προσοχή τους στο να προσελκύουν αυτούς τους πρώην Κνίτες και Ρηγάδες, όχι αναγκαστικά γιατί επρόκειτο για στελέχη που είχαν απήχηση στο εκλογικό σώμα, αλλά απλώς και μόνο γιατί αυτές οι διευρύνσεις τους επέτρεπαν να αισθάνονται πιο άνετα ως διαχειριστές πλέον, αντί ανατροπείς, του συστήματος.

Ο Στέργιος ο Χασαπίδης, Οργανωτικός Γραμματέας του κόμματος την εποχή εκείνη, προσπαθούσε νυχθημερόν να στήσει κομματικές οργανώσεις και να δημιουργήσει συνθήκες λειτουργίας οργανωμένου κόμματος. Μάταια όμως! Πολύ περισσότερο που το απόλυτο των απόψεών του, και ο απαρέγκλιτος τρόπος με τον οποίο τις εφάρμοζε, χωρίς να ταλαντεύεται ποτέ σε θέματα αρχών, δημιουργούσε συχνά έντονες ανησυχίες στους παλαιοκομματικούς, και προκαλούσε οξείες επιθέσεις και κριτική από τους ενδοκομματικούς του αντιπάλους.

Κάπως έτσι ήταν τα πράγματα τότε που πιστεύαμε πως μπορούσαμε να αλλάξουμε την Ελλάδα έτσι... στα γρήγορα!

Μαΐος 1975

Τα παζάρια... αρχών, η ΕΟΚ και η Σοβιετική Ένωση

Τα φοιτητικά συνέδρια αποτελούσαν για το φοιτητικό κίνημα την κατ' εξοχήν ευκαιρία να τοποθετηθεί επί παντός επιστητού. Έτσι η Ευρωπαϊκή προοπτική της Ελλάδας και η αποτίμηση του υπαρκτού Σοσιαλισμού δεν μπορούσαν να του ξεφύγουν.

Εκείνη τη χρονιά, η επιθυμία του Ρήγα να συμπεριληφθεί στο πολιτικό ψήφισμα του Συνεδρίου αναφορά στην καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Σοβιετική Ένωση ήταν ολοφάνερη. Θα υποστηρίζονταν από την ΔΑΠ και από τους Κινεζόφιλους αλλά χρειάζονταν και οι, λίγοι αλλά καθοριστικής σημασίας, ψήφοι της Δημοκρατικής μας Πορείας για να περάσει στα σίγουρα.

Από την άλλη μεριά η ΠΑΣΠ ήθελε πάση θυσία να εναντιωθεί το Φοιτητικό Κίνημα στην Ευρωπαϊκή προοπτική της χώρας, άποψη που συμμερίζονταν και η ΚΝΕ.

Οι ατέρμονες συζητήσεις συνεχίζονταν στο αμφιθέατρο της Παντείου, κατάμεστο από τους συνέδρους και τους παρατηρητές στον εξώστη. Παράλληλα όμως, από καιρού εις καιρόν, οι «ηγεσίες» στο υπόγειο του διπλανού κτιρίου ετοιμάζαν, δηλαδή διαπραγματεύονταν φράση – φράση, τα κείμενα που θα ψήφιζε η ολομέλεια.

Εμείς, οι λίγοι της Δημοκρατικής Πορείας, ήμασταν οι μόνοι, πλην της... επαράτου, που υποστηρίζαμε ευθαρσώς την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Ο Δημοκρατικός Αγώνας συμφωνούσε με την ευρωπαϊκή προοπτική της χώρας αλλά δεν φαινόταν πρόθυμος να μπει μπροστάρης (έτσι για να χρησιμοποιήσουμε και το λεξιλόγιο της εποχής!) στην υπεράσπιση της θέσης αυτής. Ήταν σαφές ότι προτιμούσε να καταδικασθεί η Σοβιετική Ένωση παρά να μην καταδικαστεί η Ευρωπαϊκή προοπτική της Ελλάδας!

Ένα βράδυ μετρήσαμε τα κουκιά εμείς της Δημοκρατικής Πορείας και, αφού βεβαιωθήκαμε για την καθοριστική σημασία των λίγων ψήφων που διαθέταμε, αποφασίσαμε να δράσουμε. Εμάς δεν μας ένοιαζε και πολύ η καταδίκη της Σοβιετικής Ένωσης. Αυτό απασχολούσε περισσότερο τους Κομμουνιστές (Εξ., Εσ., και Μασοϊκούς) που ως «κοντοχωριανοί» έπρεπε να περιχαρακώνουν τον χώρο τους και να πολώνουν τους οπαδούς τους, ώστε να προλαμβάνουν διαρροές. Εμάς, τους μόνους φιλοευρωπαϊούς σοσιαλιστές της εποχής, μας ενδιέφερε περισσότερο να μην υπάρξει στο ψήφισμα του Συνεδρίου αρνητική τοποθέτηση ως προς την ΕΟΚ.

Ανέλαβα λοιπόν δράση! Πρότεινα στον Σταματάκη με τον οποίο είχα, από το Κεντρικό Συμβούλιο της ΕΦΕΕ, καλή σχέση, να μην υποστηρίξει η Πανσπουδαστική

την πρόταση της ΠΑΣΠ εναντίον της Ευρωπαϊκής προοπτικής της Ελλάδας και σε αντάλλαγμα να μην ψηφίσουμε εμείς οι σοσιαλδημοκράτες την πρόταση του Δημοκρατικού Αγώνα να καταδικάσει το Ελληνικό Φοιτητικό Κίνημα την καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Σοβιετική Ένωση. Έτσι κι έγινε!!

Το φύσαγαν και δεν κρύωνε οι Ρηγάδες και οι Πασόκοι! Κι εμείς... ατενίζαμε το μέλλον με αισιοδοξία... όπως είχε τραγουδήσει λίγα χρόνια πριν ο Κηλαϊδόνης!

Την επόμενη χρονιά, τον Μάιο του '76, ξαναπροσπάθησα στο Α΄ Πανσπουδαστικό Συνέδριο και... βγήκε είδηση! Ενώ είχα συμφωνήσει στο υπόγειο της Πρυτανείας με τον Σταματάκη, ο Μαρούκης στην αίθουσα του Συνεδρίου επέμενε να καταψηφιστεί η Ευρωπαϊκή προοπτική της Ελλάδας. Μα εγώ έχω συμφωνήσει με τον Σταματάκη, του λέω. Πες του Σταματάκη ότι εγώ δεν συμφωνώ, μου απαντά. Τρέχω στο υπόγειο και του το λέω. Αφού ο Μαρούκης δεν συμφωνεί τότε δεν γίνεται μου απαντά! Έτσι προέκυψε η είδηση ότι ο Μαρούκης ήταν ψηλότερα από τον Σταματάκη στην κομματική ιεραρχία!

Γεια χαρά και στους δυο σας, αν τύχει και διαβάσετε αυτές τις γραμμές. Ποιος φαντάζονταν άραγε τότε ότι χάρη, μεταξύ άλλων, στην καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των Σοβιετικών, η ανθρωπότητα απολάμβανε των πλεονεκτημάτων της ισορροπίας δύο υπερδυνάμεων!

Γεια χαρά και σε σας, φίλοι της τότε ΠΑΣΠ, που μας κάνατε τη ζωή δύσκολη γιατί ο Γ. Μαύρος είχε προσκαλέσει στην Ελλάδα το Βίλυ Μπραντ «τον εκπρόσωπο της Γερμανικής Σοσιαλδημοκρατίας που ήταν το άλλο πρόσωπο του Αμερικανικού Ιμπεριαλισμού» όπως λέγατε.

Γεια χαρά και σε σας σύντροφοι της Δημοκρατικής Πορείας. Το λάθος μας ήταν ότι είχαμε δίκιο πολύ νωρίς... Οι άλλοι γίνανε φιλοευρωπαίοι πολύ αργότερα. Όταν διαχειρίστηκαν την εξουσία και τον ευρωπαϊκό πακτωλό.

Ιανουάριος 1976

Σε αναζήτηση ιδεολογικής αναφοράς και πολιτικής θεωρίας

Ένα αξιοσημείωτο χαρακτηριστικό του νεολαϊστικού κινήματος εκείνης της εποχής ήταν η στενότητα του "αποδεκτού" ιδεολογικού και πολιτικού φάσματος. Αρχίζε από τον μαρξισμό προς τα δεξιά και έφτανε, μέσω του Λενινισμού του Μασόισμου και του Εμβερχοτζισμού, μέχρι τις αντιεξουσιαστικές θεωρίες. Δυσδιάκριτες δε, τις περισσότερες φορές, οι διαφορές για τους μη μνημένους!

Μέσα σ' ένα τέτοιο κλίμα, η δυσκολία του αυτοπροσδιορισμού μας ήταν μεγάλη. Απέναντι στις δεδομένες και εμπεδωμένες συνολικές κοσμοθεωρίες των άλλων, εμείς αντιπαραθέτουμε την "πολυτελή" επιθυμία και φιλοδοξία να συγκροτήσουμε το δικό μας ad hoc πλαίσιο αναφοράς. Κάτι σαν να θέλεις να συνθέσεις το γεύμα σου επιλέγοντας από τον κατάλογο του εστιατορίου, όταν οι άλλοι προτιμούν την σιγουριά κάποιου από τα προτεινόμενα μενού. Θυμάμαι ακόμα μια λίστα βιβλίων και συγγραφέων που κυκλοφορούσε ανάμεσά μας. Ήταν φτιαγμένη από τους πιο διαβασμένους εξ' ημών, μεταξύ των οποίων και ο Δρόσος ο Ταυλάριος. Οι συζητήσεις ανάμεσά μας έδιναν και έπαιρναν με κάθε ευκαιρία.

Εκείνα τα Χριστούγεννα του 75 στη Θεσσαλονίκη, που είχαμε μαζευτεί για την, άκουσον άκουσον, 1^η ολομέλεια της Κεντρικής Επιτροπής της Δημοκρατικής Πορείας (τι μας είχε κάνει αυτό το ΚΚΕ με την ορολογία του!), την τιμητική του είχε ο Dunerger και συγκεκριμένα το πόνημά του "Εισαγωγή στην Πολιτική". Και επειδή η θεωρία της ενσωμάτωσης δεν είχε γίνει αντιληπτή με τον ίδιο τρόπο απ' όλους μας, ο Βαγγέλης ο Βενιζέλος έκατσε και έγραψε Χριστουγεννιάτικα την ακόλουθη επιστολή για να μου ζητήσει να φροντίσω "να αποκατασταθεί η ορθότητα των θεωρητικών αναλύσεων μας". Την δημοσιοποιώ για να δείξω πόσο λεπτές ανησυχίες είχαμε!

Θεσσαλονίκη 2-1-76

Αγαπητέ μου Γιώργο,

Χρόνια πολλά, ευτυχία, ελευθερία, υγεία.

Σκέφθηκα πως από την 1^η ολομέλεια της Κ.Ε. πρέπει να βγούνε τα παρακάτω κείμενα: 1) Μια ανακοίνωση ενημερωτική με την μορφή εφημερίδας τοίχου και ανακοίνωσης στις εφημερίδες. 2) Ένα μνημόνιο με σύντομη περίληψη των θεμάτων της ολομέλειας (ένα για κάθε πόλη) για να παρουσιασθούν στις Ολομέλειες Σχολών. 3) Ένα κείμενο για την συνδιοίκηση και τον νόμο πλαίσιο για μαζική διάθεση και ένα αναλυτικό για τις σχολές (Ο.Σ.). 4) Ένα με τις οργανωτικές αποφάσεις. 5) Ένα για την τακτική της παράταξης (σε 15 αντίγραφα). 6) Ένα για την επεξήγηση των ιδιομορφιών της «Δ.Π.» και για την ανάλυση ορισμένων από τις θέσεις της Διακήρυξης.

Τα 1, 6 και ενδεχόμενα και 3 μπορεί να αποτελέσουν το 2^ο εσωτερικό Δελτίο.

Για την επιστολή προς το Κόμμα θα συνεννοηθούμε και τηλεφωνικά. Πάντως μέχρι την Τρίτη θα έχει οπωσδήποτε σταλεί.

Λοιπόν τα παραπάνω κείμενα θα τα ετοιμάσουμε μέχρι 10-1-76 υπεύθυνα και αν χρειαστεί εκτύπωση θα γίνει μέχρι το αργότερο 15-1-76 (στη Θεσσαλονίκη).

Μέχρι τότε σου στέλνω ένα ανεπίσημο κείμενο με τις βασικές θέσεις πάνω στο Νόμο –πλαίσιο και τις οργανωτικές αποφάσεις.

Σχετικά με το θέμα του πολιτικού σκεπτικού αποδοχής της συνδιοίκησης όπου υπήρξε διαφωνία: επειδή, Γιώργο, θεωρώ το πρόβλημα πολύ σημαντικό, σε παρακαλώ βάλτους όλους να διαβάσουν την «Εισαγωγή στην πολιτική» του Ντυβερζέ (σελ. 153 και επόμενα), όπου περιέχεται η θεωρία της Ενσωμάτωσης.

Συνοπτικά μόνο σου γράφω τα εξής βασικά: Ο Χάρης έλεγε τα παρακάτω 2 σημεία που εγώ θεωρώ λαθεμένα και έτσι διαφωνώ.

1. Έβαζε τη θεωρία της Ενσωμάτωσης σε αντιπαράθεση με την Επαναστατική οδό. Η ενσωμάτωση όμως είναι το ιδεώδες όλων των πολιτικών θεωριών και είναι αδιάφορος ο τρόπος, η οδός, που μπορεί να είναι είτε Δημοκρατική είτε επαναστατική (άρα η αντιπαράθεση είναι: Δημοκρατική οδός (συζήτηση, συνδιαλλαγή) ⇔ Επαναστατική (βία, αίμα), όχι Ενσωμάτωση ⇔ Επανάσταση. Για την Ενσωμάτωση δεν μπαίνει θέμα. Την δέχονται Κομμουνιστές, Σοσιαλιστές, Καπιταλιστές, Φασίστες, οι πάντες.

2. Ξεχώριζε την Κοινωνική Ενσωμάτωση από την Πολιτική Ενσωμάτωση και υποστήριξε πως α) μπορούμε να έχουμε Πολιτική χωρίς Κοινωνική Ενσωμάτωση και β) πως η αποδοχή μερικών θεσμών και διαδικασιών (π.χ. Βουλή, Επιτροπές, συζητήσεις, κόμματα) λέγεται και είναι πολιτική ενσωμάτωση. Αυτά όμως είναι λάθος. Ειδικά: το (α) είναι και αντιδιαλεκτικό και αντιμαρξιστικό (βάση – εποικοδόμημα κ.λπ.). Το (β), η αποδοχή των θεσμών κ.λπ., δεν είναι πολιτική ενσωμάτωση, γιατί ενσωμάτωση σημαίνει τέλος των ανταγωνισμών, ...xxxxxxx.....αλλά του αγώνα με δημοκρατικά μέσα χωρίς βία και αίμα.

Γιώργο, σε παρακαλώ φρόντισε πάρα πολύ ώστε να αποκατασταθεί η ορθότητα των θεωρητικών αναλύσεών μας.

Για οτιδήποτε χρειαστεί θα τηλεφωνηθούμε.

Βαγγέλης BENIZEΛΟΣ

Αξέχαστε Γιώργο

Κάθε φορά που γίνονταν φοιτητικές εκλογές έτρεμε το φυλλοκάρδι μας. Αγωνιούσαμε για την επιβίωση των πολιτικών μας απόψεων στο φοιτητικό χώρο. Και βέβαια το να παραμένουμε παρόντες, έστω και με την μία και μοναδική μας έδρα στο Κεντρικό Συμβούλιο της ΕΦΕΕ, ήταν, απ' αυτή την άποψη, καθοριστικό. Και οι άλλες παρατάξεις αγωνιούσαν αλλά για άλλους λόγους. Η Πανσπουδαστική και η ΠΑΣΠ αγωνιούσαν για την πρωτιά σε πανελλαδικό επίπεδο. Αλλά και ο Δημοκρατικός Αγώνας αγωνιούσε για την πρωτιά..., όχι όμως για τη δικιά του. Αυτός έτσι κι αλλιώς δεν θα ήταν ούτε πρώτος ούτε δεύτερος. Αγωνιούσε να μην είναι πρώτη η Πανσπουδαστική!! (Το σύνδρομο των «κοντοχωριανών» όπως είπαμε!!). Και πράγματι εκείνη τη φορά, Μάιος του '76, η πρωτιά παιζόταν. Η ΠΑΣΠ είχε βάσιμες ελπίδες να την πάρει από την Πανσπουδαστική.

Είχε βραδιάσει και συγκεντρώναμε τα αποτελέσματα από τις διάφορες σχολές. Από τον αριθμό των συνέδρων που θα αθροίζαμε εξαρτιόταν η επιβίωσή μας στο Κεντρικό Συμβούλιο της ΕΦΕΕ. Ξαφνικά μας τηλεφωνεί κάποιος δικός μας από την Ανωτάτη Εμπορική ότι, ενώ φαινόταν δεδομένη η μια έδρα για την Δημοκρατική Πορεία, ξαφνικά τα πράγματα 'παιρναν άσχημη τροπή. Φύγαμε αμέσως από τα γραφεία μας στην Αραχώβης, ο Γιώργος ο Δρογκάρης κι εγώ και φτάσαμε σε ελάχιστα λεπτά στην Ανωτάτη Εμπορική. Πρέπει να ήταν μεσάνυχτα. Η καταμέτρηση είχε τελειώσει. Η ΠΑΣΠ έπαιρνε 11 έδρες, η Πανσπουδαστική κάπου άλλες τόσες, μετά έρχονταν άλλες παρατάξεις και την τελευταία έδρα την παίρναμε εμείς με 45 ψήφους. Δεν καλύπταμε το εκλογικό μέτρο αλλά οι 45 ψήφοι ήταν περισσότεροι από το υπόλοιπο της ΠΑΣΠ που ήταν, αν θυμάμαι καλά 43 ή 44 ψήφοι.

Ενώ λοιπόν η καταμέτρηση είχε τελειώσει, η εφορευτική επιτροπή αντί να ανακοινώσει τα αποτελέσματα στο κατάμεστο από φοιτητές αμφιθέατρο, συσκεπτόταν και ξανασυσκεπτόταν υπό την επήρεια σκέψεων και υποδείξεων των παρακαθήμενων αρχισυνδικαλιστών. Διότι δεν ήμασταν μόνο εγώ και ο Δρογκάρης που είχαμε καταφτάσει. Και από τις άλλες παρατάξεις είχαν καταπλεύσει στελέχη, διότι εκτιμούσαν ότι από τα αποτελέσματα αυτής της σχολής μπορούσε να εξαρτηθεί η πρωτιά σε πανελλαδικό επίπεδο. Υποβάλλονταν λοιπόν ενστάσεις και κόντρα ενστάσεις από την ΠΑΣΠ προκειμένου κάποια άκυρα ψηφοδέλτια της να κριθούν έγκυρα και έτσι το υπόλοιπο της να γίνει μεγαλύτερο από το δικό μας, που ήταν 45, και να μας πάρει την έδρα. Σύμμαχός της ο Δημοκρατικός Αγώνας και τα μέλη του που συμμετείχαν στην εφορευτική επιτροπή.

Αλλά και η Πανσπουδαστική έκανε ενστάσεις προκειμένου να ακυρωθούν κάποια ψηφοδέλτια της ΠΑΣΠ. Έτσι επί ώρες οι καταμετρήσεις διαδέχονταν η μία την άλλη και τα αποτελέσματα άλλαζαν κάθε φορά. Ωσπου χάρη στο Γιώργο, που ήταν άπιαστος στους λογαριασμούς (μου είχε εξηγήσει ότι το όφειλε στο ότι από μικρός κρατούσε το περίπτερο του πατέρα του στην Καλλίπολη), μας ήρθε η φοβερή ιδέα. Μόλις η εφορευτική επιτροπή αποφάνθηκε ότι ένα ψηφοδέλτιο της ΠΑΣΠ, που αρχικά είχε κριθεί άκυρο, έπρεπε να θεωρηθεί έγκυρο, μπήκαμε σφήνα, και ζητήσαμε να επανεξεταστούν όλα τα ψηφοδέλτια όλων των παρατάξεων και να θεωρηθούν

έγκυρα όσα ενέπιπταν στην ίδια κατηγορία με αυτό της ΠΑΣΠ που μόλις είχε κριθεί έγκυρο. Δεν έγινε αντιληπτό το σκεπτικό μας και έτσι δέχτηκαν την πρότασή μας νομίζοντας ότι επιδιώκαμε την «εγκυροποίηση» κάποιου άκυρου ψηφοδέλιου μας. Έτσι η εφορευτική επιτροπή, με την καθοδήγηση των άλλων... δημοκρατικών δυνάμεων αποχαρακτήρισε με άνεση αρκετά άκυρα ψηφοδέλτια διαφόρων παρατάξεων. Της αρκούσε που δεν ήταν της Δημοκρατικής Πορείας... Όμως... όμως δεν υποψιάστηκαν ότι έτσι το εκλογικό μέτρο αυξήθηκε κατά μία μονάδα και το υπόλοιπο της ΠΑΣΠ μειώθηκε αυτομάτως, ενώ το δικό μας έμεινε ανέπαφο!! Όταν το αντιλήφθηκαν ήταν αργά. Ήταν περίπου 6 η ώρα το πρωί. Μετά από κάποιες διστακτικές σκέψεις – απόπειρες να ξανακυρωθούν τα μόλις καθαγιασθέντα ψηφοδέλτια κατάλαβαν ότι το πράγμα γινόταν αρκετά χοντρό ακόμα και για τις πιο... δημοκρατικές συνειδήσεις και εγκατέλειψαν τις προσπάθειες. Η Δημοκρατική πορεία είχε κερδίσει την πολυπόθητη έδρα.

Φεύγοντας - ήταν χαράματα – είδα, αν θυμάμαι καλά, τον Ανδρέα τον Νεφελούδη, τον Τάσο τον Χωμενίδη και κάποιον ακόμα στριμωγμένους στον τηλεφωνικό θάλαμο να ενημερώνουν, προφανώς, κάποιους συντρόφους τους. Το φυσούσαν και δεν κρύωνε. Κι εμείς από την μεριά μας φεύγαμε περιχαρείς για την νίκη των... δημοκρατικών σοσιαλιστικών δυνάμεων αλλά και περήφανοι για το... κόλπο μας. Αξέχαστε Γιώργο!

Η διάσπαση της Δημοκρατικής Πορείας και ο... Τσιτσάνης

Το φθινόπωρο του '76 η διάσπαση της Δημοκρατικής Πορείας φαινόταν αναπόφευκτη. Εμείς ελπίζαμε ακόμα ότι ο «ιστορικός μετασχηματισμός», όπως τον αποκαλούσε ο καθοδηγητής μας, ο Στέργιος ο Χασαπίδης, ήταν εφικτός. Οι άλλοι αισθάνονταν πως η ΕΔΗΚ δεν πήγαινε άλλο και αποφάσισαν να ακολουθήσουν τον Μαγκάκη και τον Τσάτσο που δημιουργούσαν την Σοσιαλιστική Πρωτοβουλία. «Εμείς» όμως και οι «άλλοι» ήμασταν φίλοι, είχαμε πασχίσει μαζί για να φτιάξουμε αυτή την παράταξη και είχαμε συνδεθεί πολύ αυτά τα χρόνια. Η σύγκρουση μας κόστιζε, αλλά έπρεπε να γίνει γιατί υπηρετούσε τον δημοκρατικό σοσιαλισμό που αποτελούσε μια υπέρτατη αξία! Ανάμεσα σ' «αυτούς» ο Δρόσος ο Ταυλάριος, ο Βαγγέλης ο Βενιζέλος και ο Χάρης ο Ταγαράς και οι τρεις από τη Θεσσαλονίκη. Ανάμεσα σε «εμάς» ο Σακελάρης ο Κουτούζης και εγώ. Για να σώσουμε την Δημοκρατική Πορεία, δηλαδή για να την κρατήσουμε στη δική μας πλευρά, και τι δεν κάναμε: βγάλαμε εφημερίδα σε μία Κυριακή (στο σπίτι μου), ανταλλάξαμε «ευγένειες» δια των εφημερίδων (ποτέ άλλοτε ο τύπος δεν μας φιλοξένησε τόσο πρόθυμα), ταξιδέψαμε αεροπορικώς στην Θεσσαλονίκη ολόκληρη η Κεντρική Επιτροπή για να τους διαγράψουμε εκεί στην «έδρα» τους, συμβολικά, καταγγείλαμε το συνέδριο που κάνανε στις αρχές Νοεμβρίου, στην Ανωτάτη Εμπορική ως διασπαστικό, αλλάξαμε τις κλειδαριές των γραφείων μας ανά την Ελλάδα και ταμπουρωθήκαμε μέσα στα γραφεία της οδού Αραχώβης, όταν, μετά το τέλος του συνεδρίου τους, ήρθαν εν σώματι για να τα καταλάβουν! Σκέπτομαι μερικές φορές ότι η κυριαρχία της νοοτροπίας των οργανώσεων της κομμουνιστικής αριστεράς στην πολιτική κουλτούρα της νεολαίας εκείνης της εποχής ήταν τόσο έντονη ώστε να καθορίζει ακόμα και τις μεθόδους και το λεξιλόγιο που χρησιμοποιούσαμε στην πολιτική μας πρακτική, εμείς οι υπόλοιποι.

Θυμάμαι λοιπόν εκείνο το βράδυ τις πυρετώδεις προετοιμασίες στην Αραχώβης. Όλοι οι πιστοί και έμπιστοι ήταν εκεί. Εκεί και κάποιες εξωφοιτητικές ενισχύσεις από κομματικές οργανώσεις. Θυμάμαι χαρακτηριστικά κάποιον Γιάννη, σωματώδη, ναυτεργάτη από την οργάνωση του Πειραιά!

Πάγκοι και γραφεία είχαν μεταφερθεί πίσω από την είσοδο, τα παράθυρα είχαν κλειστεί ερμητικά και περιμέναμε. Περιμέναμε μέχρι που ήρθανε, ανταλλάξαμε σπρωξιές, βρισιές, συνθήματα (θυμάμαι κάποιον να φωνάζει «έξω οι τσάτσοι του Χασαπίδη!»), κι όταν τους απωθήσαμε, όταν δηλαδή αποφάσισαν ότι ο συμβολικός στόχος είχε υπηρετηθεί επαρκώς, τότε, τότε η φιλία ξανασήκωσε κεφάλι. Άνοιξα το παράθυρο και φώναξα τον Χάρη τον Ταγαρά και τον Βαγγέλη το Βενιζέλο, τους ανθρώπους που πέρα από συναγωνιστές ήμασταν και φίλοι, και συνεννοηθήκαμε να συναντηθούμε λίγο αργότερα να πάμε κάπου μαζί. Τηλεφώνησα στο Δημήτρη τον Ξηριτάκη, Γενικό Γραμματέα της ΕΣΔΗΝ να τον ενημερώσω ότι «κρατήσαμε τα γραφεία», ότι απωθήσαμε τους αντάρτες, συνεννοήθηκα με τον Λεωνίδα τον Παπά να μείνει επικεφαλής μιας ομάδας φύλαξης των γραφείων μέχρι να γυρίσω πίσω, και έφυγα. Συναντηθήκαμε με τον Βαγγέλη και τον Χάρη και πήγαμε στον Τσιτσάνη στο σκοπευτήριο της Καισαριανής. Ήταν η πρώτη φορά στη ζωή μου που πήγαινα σε ξενυχτάδικο και νομίζω και για αυτούς. Η υπέρβαση των διασκεδαστικών μας συνηθειών ήρθε αυθόρμητα σαν να ήθελε να επουλώσει, το τραύμα που είχε υποστεί

η φίλια μας, σαν να ήθελε να εξισορροπήσει την εξαιρετική κακότητα που αμοιβαία είχαμε επιδείξει εκείνη την εποχή.

Μείναμε στον Τσιτσάνη μέχρι αργά. Θυμάμαι μάλιστα πως κάποια στιγμή έσπασε ο διάβολος το ποδάρι του και εμφανίστηκε ο Δημήτρης ο Ξηριτάκης, ο οποίος, βλέποντας με να ξεφαντώνω με τους «κατεξοχόν αντιπάλους» μας, έμεινε άναυδος. Μια φράξια διαγράφεται. Η φίλια όχι!

Η φίλια μας με τον Βαγγέλη και τον Χάρη επέζησε και της Δημοκρατικής Πορείας (λίγο το κακό) και του Δημοκρατικού Σοσιαλισμού (κάτι που δεν ήταν δύσκολο αφού αυτός, τουλάχιστον όπως τον οραματιζόμασταν, δεν ανδρώθηκε ποτέ), αλλά και της σοσιαλιστικής διακυβέρνησης.

Νοέμβριος 1976

Σοϊ πάει το...βασίλειο !

Ο γιορτασμός του Πολυτεχνείου αποτέλεσε, από την πρώτη κιόλας στιγμή της μεταπολίτευσης, γεγονός με αυτοτελή πολιτική σημασία. Γεγονός το οποίο, με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, αποτελούσε κάθε χρόνο αφορμή, ή μάλλον ευκαιρία, να περιχαράκωνονται και να διαφοροποιούνται τα κόμματα και πολύ περισσότεροι οι νεολαίοι. Ποιος από μας δεν θυμάται την φοβερή αντιπαράθεση που είχε ξεσπάσει ήδη από τον Νοέμβριο του '74 με το βαθύ εκείνο πολιτικό δίλημμα: «πριν ή μετά τις εκλογές ο γιορτασμός του Πολυτεχνείου», αφού ο Καραμανλής είχε την έμπνευση της επιλογής της 17^{ης} Νοεμβρίου ως ημέρας των πρώτων μεταδικτατορικών εκλογών. Το '75 «σημαία» του εορτασμού είχε αποτελέσει η επίθεση του ΕΚΚΕ στην Αμερικανή Πρεσβεία. Είχαμε φάει το δακρυγόνο ...της αρκούδας. Θυμάσαι Γιώργο Καλαϊτζάκη; Ενόψει του εορτασμού του '76 οι πολιτικές προετοιμασίες είχαν ξεκινήσει από νωρίς. Ο εορτασμός οργανώνονταν από το Διανεολαιίστικο και από την ΕΦΕΕ. Τί δοκιμασία κι αυτή για μας τους εκπροσώπους των μικρών παρατάξεων, που έπρεπε να αλλάζουμε κάθε τόσο κασκέτο! Άσε που μερικές φορές προβλέπονταν και κοινές συνεδριάσεις των δύο οργάνων. Τέλος πάντων...

Εκείνη πάντως τη χρονιά, πρώτα το Διανεολαιίστικο και ακολούθως η ΕΦΕΕ, είχαμε αποφασίσει το αυτονόητο! Ότι η πορεία θα πήγαινε στην Αμερικανική Πρεσβεία για να υποδηλωθεί, λες και υπήρχε κανείς που αμφέβαλε, η αντίθεσή μας στον Αμερικάνικο Ιμπεριαλισμό. Έτσι η προετοιμασία προχωρούσε, ο κόσμος ερχόταν και κατέθετε λουλούδια στο προαύλιο και μέχρι την παραμονή το βραδάκι όλα εξελίσσονταν κανονικά. Όσπου κατά τις 8 η ώρα το βράδυ παίρνω ένα μήνυμα να πάω αμέσως στο Γραφείο του Προέδρου του κόμματος στη Βουλή. Πήγαμε μαζί με τον Νίκο τον Λεφεντάριο. Εγώ εκπροσωπούσα την ΔΠ και εκείνος την ΕΣΔΗΝ. Στο γραφείο του Γ. Μαύρου βρίσκονταν, εκτός από αυτόν και την γραμματέα του, τη Γεωργία, άλλα 6-7 άτομα. Θυμάμαι τον Νίκο Αλαβάνο, τον Κωνσταντίνο Αλαβάνο, τον Μπάμπη Δρακόπουλο, τον Λεωνίδα Κύρκο και νομίζω τον Γαζή. Σε λίγο ήρθε ο Σταμάτης Υπουργός Δημόσιας Τάξης πήρε τον Γ. Μαύρο μαζί του και φύγανε. Μέχρι να γυρίσει ο Γ. Μαύρος είχαμε ενημερωθεί από τους υπόλοιπους περί τίνος επρόκειτο:

Ο Καραμανλής έλειπε στην Ελβετία και ο Π. Παπαληγούρας, που τον αναπλήρωνε, είχε επικοινωνήσει με τον Γ. Μαύρο και τον είχε ενημερώσει ότι υπήρχαν ενδείξεις ότι την επομένη, στην Αμερικανική Πρεσβεία θα γίνονταν επεισόδια και ότι, σύμφωνα με κάποιες πληροφορίες, σχεδιάζονταν, ή υπήρχε κίνδυνος να εκδηλωθεί, κίνηση στρατευμάτων. Κάποιες τεθωρακισμένες μονάδες θα κινούντο προς την Αθήνα, χωρίς εμφανή λόγο. Η κυβέρνηση ζητούσε λοιπόν να μην πάει η πορεία μέχρι την Αμερικανική Πρεσβεία αλλά να σταματήσει στη Βουλή. Οι διαλυόμενοι διαδηλωτές θα απέρχοντο δια της Πανεπιστημίου.

Ο Μαύρος είχε πεισθεί. Το ίδιο και οι Δρακόπουλος και Κύρκος αλλά και οι άλλοι παρευρισκόμενοι. Τότε παρενέβην στη συζήτηση και είπα ότι οι αποφάσεις περί Αμερικανικής Πρεσβείας ήταν ειλημμένες τόσο στο Διανεολαιίστικο όσο και στην ΕΦΕΕ.

Ο Μαύρος τότε με ρώτησε: "Η ΝΔ, το ΚΚΕεσ. και εμείς αρκούμε για να αλλάξουν αυτές οι αποφάσεις;"

Του απάντησα ότι το Διανεολαιίστικο αποφάσιζε με ομοφωνία και ότι στην ΕΦΕΕ, για να υπάρξει πλειοψηφία, χρειάζονταν να συμφωνήσει και η ΠΑΣΠ ή η Πανσπουδαστική.

Ζήτησε τότε να μιλήσει με τον Ανδρέα στο τηλέφωνο και την συνομιλία τους αυτή την ακούγαμε από το ηχείο του τηλεφώνου. Συμφώνησαν ότι το θέμα ήταν σοβαρό, αντάλλαξαν ορισμένες σκέψεις και κατέληξαν ότι θα ξαναμιλούσαν τηλεφωνικά αργότερα και ότι μέχρι να ξαναμιλήσουν δεν θα έκαναν καμία δήλωση στις εφημερίδες, που εν τω μεταξύ, τους πολιορκούσαν.

Μετά από λίγο, και ενώ ο Γ. Μαύρος αναζητούσε τον Χ. Φλωράκη στο τηλέφωνο, τηλεφώνησε ο δημοσιογράφος της Ελευθεροτυπίας Στρατής Ζαχαριάδης και του είπε ότι ο Ανδρέας είχε δηλώσει ότι ο λαός θα εκφράσει τα αντιαμερικανικά του αισθήματα διαδηλώνοντας μπροστά στην Πρεσβεία!! Ο Γ. Μαύρος εξερράγη αν και στο πρόσωπό του διακρινόταν ένα μειδίασμα, που υποδήλωνε ότι αυτό που είχε μόλις συμβεί δεν τον εξέπληττε καν. Ήταν μαθημένος από τέτοιου είδους κινήσεις του Ανδρέα. Όσο για μένα... ήλπιζα να είχε κάνει λάθος ο Ζαχαριάδης. Αλλά δυστυχώς ... για τον σοσιαλισμό δεν είχε συμβεί αυτό!

Ο Φλωράκης, όταν βρέθηκε στο τηλέφωνο, άκουσε προσεκτικά τον Μαύρο και του είπε ότι θα ξαναεπικοινωνήσουν αργότερο. Σε λίγο ξανατηλεφώνησε. Είπε στον Μαύρο ότι ήταν σύμφωνος να σταματήσει η πορεία στη Βουλή και ότι θα έκανε ευθύς αμέσως δήλωση στις εφημερίδες, αλλά θα την έκανε με εμπάργκο την άλλη μέρα 8 η ώρα το πρωί για να «χειριστεί», όπως είπε, το θέμα, με την ΚΝΕ.

Έφυγα για το Πολυτεχνείο όπου οι συνεδριάσεις συνεχίζονταν στο κτίριο της Αρχιτεκτονικής. Η ΚΝΕ συνέχιζε να λέει «Πρεσβεία». Δεν είχε έρθει ακόμα η γραμμή! Κάποια στιγμή μπήκε στην αίθουσα ο δημοσιογράφος της Ελευθεροτυπίας ο Μάκης ο Γιομπατζολιάς, άκουσε την ΚΝΕ να αγορεύει υπέρ της Πρεσβείας και χαμογέλασε. Τον κοίταξα και του έκλεισα το μάτι. Την ώρα που ανταπέδιδε έφτασε η γραμμή από το ΚΚΕ. Η συνεδρίαση διακόπηκε. Σιγά, σιγά άρχισαν να σκορπάνε όλοι. Μάταια αναζητούσα τον Λαλιώτη στα τηλέφωνα. Κάποια στιγμή βρήκα τον Τζουμάκα και του είπα ότι θα έπρεπε να έρθει και η δική τους παράταξη να συνεδριάσουμε και να αποφασίσουμε ώστε να αποσαφηνιστεί η κατάσταση, να ξέρει ο κόσμος που θα διαβάσει τις εφημερίδες την επομένη, που θα πήγαινε η πορεία. Ο Στέφανος μου απάντησε με ειλικρίνεια: «Καουμπή, μην μας ψάχνετε. Δεν πρόκειται να εμφανιστούμε μέχρι αύριο στις 3 η ώρα το απόγευμα» (δηλαδή 3 ώρες πριν την πορεία). Έτσι κι έγινε. Όταν εμφανίστηκαν, πρώτα συνεδρίασε το διανεολαιίστικο. Το ΠΑΣΟΚ επέμενε για την πορεία στην Πρεσβεία. Έτσι εμείς οι υπόλοιποι, λόγω της ανάγκης ομοφωνίας, δεν αρκούσαμε για να αλλάξουμε την ειλημμένη απόφαση. Μετά από πολύ συζήτηση το ΠΑΣΟΚ πρότεινε μία λύση. Κάθε νεολαία διατηρεί τη θέση της ως προς την κατάληξη της πορείας αλλά να αποφασίσουμε (ομόφωνα) ότι η πορεία θα φτάσει μέχρι εκεί που θα αποφασίσει η ΕΦΕΕ (η οποία αποφάσιζε με πλειοψηφία). Λύσαμε τους ζυγούς ως Διανεολαιίστικο και ξανασυνεδριάσαμε ως ΕΦΕΕ οπότε, παρά την αντίθετη θέση της ΠΑΣΠ, κατά πλειοψηφία, αποφασίστηκε να σταματήσουμε στη Βουλή!!

Έτσι και τα «έκτροπα» θα αποφεύγονταν και το ΠΑΣΟΚ θα μπορούσε να ισχυρίζεται ότι είναι περισσότερο αντιιμπεριαλιστικό και αντιαμερικανικό από τα κόμματα της κομμουνιστικής αριστεράς.

Άξια τέκνα, άξιου πατέρα, σκέφτηκα.

Ποτέ μου δεν θυμάμαι να ζήλεψα αυτή την εκδοχή του «εκσυγχρονισμού» της πολιτικής μας ζωής.

Η Πανελλήνια συνδιάσκεψη του κόμματος στο Ηράκλειο της Κρήτης

Εκείνο το φθινόπωρο του 1976 όλες μας τις ελπίδες, τις «δημοκρατικο-σοσιαλιστικές» τις είχαμε εναποθέσει στη συνδιάσκεψη του κόμματος. Μέσα από αυτήν θα μετασχηματιζόμασταν, σχεδόν αυτοδίκαια, από προσωπικό κόμμα σε κόμμα άρχων και, με λίγη τύχη και προσπάθεια, από φιλελεύθερο κόμμα, σε κόμμα του Ελληνικού Δημοκρατικού Σοσιαλισμού. Αυτός ο ιστορικός μετασχηματισμός του κόμματος της ΕΔΗΚ, αποτελούσε το θεμελιώδες στοιχείο της στρατηγικής μας. Εμπνευστής ο Στέργιος ο Χασαπίδης, Οργανωτικός Γραμματέας τότε του κόμματος και σύμβολο, για όλους εμάς που είχαμε την τύχη να τον γνωρίζουμε από τον καιρό της Δικτατορίας, της αέναης και ανιδιοτελούς προσπάθειας για τον εκσυγχρονισμό της πολιτικής ζωής του τόπου.

Η πρώτη δυσκολία ήταν να ανακοινωθεί η Συνδιάσκεψη. Να μην υποχωρήσει ο Γ. Μαύρος, τον οποίο επηρέαζαν πολύ όλοι οι «παλιοί» του κόμματος, που προφανώς δεν συμμερίζονταν ούτε την αγωνία μας να γίνουμε κόμμα αρχών, ούτε την επιθυμία μας να εκφράσουμε τον σοσιαλισμό με ανθρώπινο πρόσωπο. Αλλά και στη συνέχεια, όσο πλησίαζε η Συνδιάσκεψη, ο Στέργιος έδινε συνεχείς μάχες ώστε να γίνουν αποδεκτά βασικά συστατικά στοιχεία αυτού που λέγεται Συνδιάσκεψη πολιτικού κόμματος: Σύνεδροι, Προεδρείο, ομιλητές, αποφάσεις...

Κάπως έτσι φτάσαμε στις 13 Δεκεμβρίου και στο Ηράκλειο της Κρήτης όπου ανακαλύψαμε ότι οι περισσότεροι από τους συνέδρους είχαν έρθει χωρίς να ξέρουν τι ακριβώς σήμαινε Συνδιάσκεψη με την ελπίδα να φωτογραφηθούν με τον αρχηγό του κόμματος και την εντύπωση ότι θα παρακολουθούσαν απλώς κάποια ομιλία του.

Η Συνδιάσκεψη και ο Γ. Μαύρος έτυχαν αρκετής προβολής θυμάμαι από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, ή μάλλον ακριβέστερα θα έλεγα από το Συγκρότημα. Η ανατροπή του πολιτικού σκηνικού δεν είχε ακόμα συντελεσθεί. Η ΕΔΗΚ ήταν αξιωματική αντιπολίτευση και το Συγκρότημα δεν μας είχε ακόμα εγκαταλείψει στην τύχη μας.

Ο Στέργιος προσπαθούσε να κρατήσει τις ισορροπίες. Όχι μόνο δεν έπρεπε να αμφισβητηθεί ο Γ. Μαύρος αλλά δεν έπρεπε καν να «σοκαριστεί» από όσα θα διαδραματίζονταν. Το ευκαίριο ήταν να αισθανθεί ασφαλής και υπερήφανος που οδήγησε το κόμμα του στη Συνδιάσκεψη.

Η Συνδιάσκεψη άρχισε με προεδρεύοντα τον Χρ. Πολυχρονίδη βουλευτή Χανίων (κριτήριο επιλογής το ότι ήταν ο αρχαιότερος των βουλευτών). Όλη του η εισαγωγική ομιλία στρέφονταν γύρω από την ιστορία του κόμματος των Φιλελευθέρων και τον Ελευθέριο Βενιζέλο. Τελείωσε όταν κουράστηκε!

(Ποιος θα τον διέκοπτε άλλωστε;) και καταχειροκροτήθηκε από τους συμμετέχοντες! Ακολούθησαν άλλοι ομιλητές μεταξύ των οποίων προεξέχουσα θέση είχε προφανώς ο Γ. Μαύρος.

Από όσο θυμάμαι, το... σεμινάριο περί εξωτερικής πολιτικής (Κυπριακό κ.λπ.) και οικονομικής πολιτικής (νομισματικό κ.λπ.) ήταν εξαιρετικά ενημερωτικό!! Εξέχουσα θέση είχε επίσης η αναφορά του στο ότι πληροφόρηση σημαίνει εξουσία διότι όποιος έχει τις σωστές πληροφορίες παίρνει τις σωστές αποφάσεις. Η ομιλία του είχε και αρκετές επιθέσεις στον Καραμανλή και στον Ανδρέα, ενώ δεν παρέλειψε να αναφέρει

και τις λέξεις «Δημοκρατικός σοσιαλισμός», κατά έναν τρόπο τόσο γενικό και έμμεσο που, μόνο λόγω νεανικής αφέλειας δεν αποκρυπτογραφήσαμε!

Ακολούθησαν άλλοι ομιλητές μεταξύ των οποίων και στελέχη των Νέων Δυνάμεων με σαφέστερο το δημοκρατικο-σοσιαλιστικό στίγμα αλλά και σαφέστατη την προσπάθεια να μην διαταραχθεί η ισορροπία. Όταν το πάθος σου να δεις κάτι να γίνεται είναι μεγάλο δυσκολεύεσαι να συλλάβεις τα αρνητικά μηνύματα και διογκώνεις την αξία κάποιων θετικών αναφορών όσο και αν αυτές είναι αποσπασματικές και ξεκομμένες. Όσο για μας, τους νεολαίους δηλαδή και μερικούς συνέδρους από την Γερμανία που, όντας και μέλη του SPD, ήταν εξοικειωμένοι με την έννοια του Δημοκρατικού Σοσιαλισμού, μετρούσαμε τους ρούμπους και διαμορφώναμε την ατμόσφαιρα με τα χειροκροτήματά μας.

Μέχρι που κάποια στιγμή ανέβηκε στο βήμα ένας κοντόσωμος ηλικιωμένος κύριος ορμώμενος, αν θυμάμαι καλά, από τη Λέσβο (και το όνομα αυτού Ζέπος). Παλιός προδικτατορικός βουλευτής ο συμπαθέστατος κατά τα άλλα ομιλητής προσανατολίζει βεβαίως τα λεγόμενά του στον Ελευθέριο Βενιζέλο, και το κόμμα των Φιλελεύθερων, των οποίων πλέκει το εγκώμιο.

Εμείς, η γαλαρία, μπόρα είναι θα περάσει, σκεφτήκαμε. Αμ δε! Δεν περνούσε με τίποτα! Μέχρι που κάποια στιγμή τον ακούμε να λέει:

«Και έρχονται τώρα κάποιοι και μας λένε να μετασχηματίσουμε το κόμμα των Φιλελεύθερων σε κόμμα του λεγόμενου Ελληνικού Δημοκρατικού Σοσιαλισμού. Και ερωτώ: μα είναι δυνατόν να μετασχηματίσουμε το ιστορικό μας κόμμα, σε κόμμα του λεγόμενου Ελληνικού Δημοκρατικού Σοσιαλισμού; Είναι δυνατόν;».

Ρητορική βεβαίως η ερώτηση αλλά η γαλαρία ξεσπάει!

Ναι! Ναι! Ναι! Ναι! Δεν τον αφήναμε να συνεχίσει.

Πρόεδρος: Μην διακόπτετε τον ομιλητή! Παρακαλώ μην διακόπτετε. Συνεχίστε κύριε Ζέπο.

Ζέπος: Και ερωτώ, λέγω, είναι δυνατόν να πάψουμε να είμαστε το ιστορικό κόμμα των Φιλελεύθερων και να γίνουμε το κόμμα του λεγόμενου Ελληνικού Δημοκρ. Σοσιαλισμού;

Εμείς: Ναι! Ναι! Είναι! Είναι!

Πρόεδρος: Παρακαλώ μην διακόπτετε. Ο καθένας έχει δικαίωμα να πει την γνώμη του.

Εμείς: Ναι! Ναι! Είναι! είναι!

Ζέπος: Με προλάβετε!! Και βέβαια είναι δυνατόν!!!

Και κατέβηκε από το βήμα!

Η μεγάλη απόφαση

Πλησίαζε το καλοκαίρι του '77 και όλα έδειχναν ότι στις επερχόμενες εκλογές η ΕΔΗΚ δεν θα πήγαινε καλά. Η απογοήτευση μας είχε καταλάβει. Μια μέρα, στο σπίτι μου στα Εξάρχεια, ο Σακελάρης ο Κουτούζης μου ανακοινώνει την απόφασή του να διακόψει την αναβολή και να παρουσιαστεί στο ναυτικό. Δεν έχει νόημα πια η προσπάθειά μας, δεν γίνεται τίποτα, εγώ δεν αντέχω άλλο, διακόπτω την αναβολή και πάω στρατό, μου λέει. Προσπάθησα να τον μεταπείσω αλλά στάθηκε αδύνατον. Όχι πως κι εγώ δεν έβλεπτα το αδιέξοδο. Από τη μια η δημαγωγία του ΠΑΣΟΚ δεν άφηνε αντιπολιτευτικό χώρο στην ΕΔΗΚ, κι από την άλλη οι παλαιοφιλελεύθεροι του Κέντρου είχαν κυριαρχήσει και δεν άφηναν περιθώρια για τον «ιστορικό μετασχηματισμό» που θέλαμε. Αλλά να, είχαμε ταυτιστεί μ' αυτήν την προσπάθεια και μου φαινόταν αδιανόητο ότι θα εγκαταλείπαμε τον αγώνα. Και λέω «εγκαταλείπαμε» γιατί υποσυνείδητα ένιωθα πως αν εκείνος έφευγε θα έφευγα και εγώ. Δεν είχε νόημα να συνεχίσω μόνος μου. Οι άλλοι, οι Θεσσαλονικείς εννοώ, είχαν ήδη φύγει κακήν κακώς προς την Πρωτοβουλία και ο Σακελάρης ο Κουτούζης ήταν ο τελευταίος σύντροφος με τον οποίο ήμουν πολύ συνδεδεμένος ήδη από τον καιρό της Δικτατορίας. Αυτός με είχε μύσει στην γκαρσονιέρα της οδού Αγκύλης στον Νέο Κόσμο, εκεί με στρατολόγησαν με τον Βασίλη τον Πάικο και μου μίλησαν για την οργάνωση του Στέργιου του Χασαπίδη, την Εθνική Δημοκρατική Ομαλότητα, ο Σακελάρης με πήγε στον Χασαπίδη και μαζί είχαμε πορευτεί όλα αυτά τα χρόνια. Ήταν λοιπόν για μένα καθοριστική η απόφασή του να τα εγκαταλείψει. Επιχειρηματολογούσα αν και μέσα μου ένιωθα ότι τα επιχειρήματά μου τα απεύθυνα σε μένα περισσότερο, για να «με πείσω» ότι είχα δίκιο. Ήταν ανένδοτος. Κείνη τη στιγμή πήρα κι εγώ τη μεγάλη απόφαση να παρουσιαστώ στο στρατό. Θα παρουσιαζόμασταν άλλωστε μαζί στο Ναυτικό. Έθεσα όμως έναν όρο. Θα συναντούσαμε πρώτα τον Στέργιο το Χασαπίδη, απέναντι στον οποίον αισθανόμασταν και οι δύο έναν βαθύ σεβασμό. Ο λόγος του αλλά και το παράδειγμά του είχαν φωτίσει τον δρόμο μας. Το ηθικό του ανάστημα ήταν ένας φάρος απaráμιλλος για μας. Έπρεπε λοιπόν πρώτα να τον συναντήσουμε και να του πούμε ότι θα φεύγαμε για τον ναυτικό. Δεν μπορούσαμε να τον εγκαταλείψουμε και να φύγουμε στα μουλωχτά. Έτσι και έγινε. Τον συναντήσαμε, εξηγήσαμε την θέση μας και αμέσως μετά φύγαμε από τα γραφεία του κόμματος και πήγαμε στο Ναυτολογικό γραφείο στον Πειραιά. Λίγες μέρες αργότερα, στις 7 Ιουνίου παρουσιάστηκα και καταλήξαμε στου Παλάσκα. Ο Σακελάρης θέλησε να πάει για αξιωματικός κι έτσι τον έψαξαν αμέσως του βρήκαν την «αντεθνική δράση» και τον έκαναν ΤΠΒ δηλαδή τεχνίτη πυροβόλου Β2 (στην αργκό του Ναυτικού το ΤΠΒ παραφράζονταν: Την Που...σαμε Βαρέως). Εγώ, λόγω του ότι ήμουν προστάτης οικογένειας, δεν μπορούσα να γίνω αξιωματικός και έτσι διέφυγα... της προσοχής τους για κάνα δυο μήνες. Μέχρι που με ανακάλυψαν κι εμένα!! "Έδρασε κατά της Εθνικής επανάστασης, πρωτοστάτησε κατά την λεγόμενη αποχουντοποίηση και υπήρξε μέλος οργανώσεως τινός ΑΣΔΕΦ, αναρχικής μεν πλην αγνώστων λοιπών στοιχείων!!". Άξιος ο μισθός σου Βασιλακόπουλε αλλά καλά βρε χαφιέ μου τόσες φορές που εκλέχτηκα με την Δημοκρατική Πορεία γιατί δεν το καταχώρησες; Θα μου πεις όμως, και θα έχεις και δίκιο, ότι εσύ εν τω μεταξύ είχες εξοστρακιστεί από το

Πολυτεχνείο, κι έτσι η ενημέρωση των φακέλων ατόνησε! Έτσι κατέληξα στο κυλικείο του Ναυστάθμου να ψήνω τοστ και καφέδες πράγμα που, ομολογώ, ήταν αρκετά πιο ευχάριστο από την προηγούμενη απασχόλησή μου μέσα σε ένα γραφείο.

Η αρχή του τέλους

Στις 20 Νοεμβρίου του 1977 έγιναν οι εκλογές. Η συμμετοχή μου στην προεκλογική εκστρατεία ήταν ...διακριτική. Θυμάμαι την συγκέντρωση την προεκλογική στη Λάρισα. Ο Γ. Μαύρος θα μιλούσε από το μπαλκόνι για πρώτη φορά χωρίς χειρόγραφο. Η γραμματέας του η Γεωργία θα ήταν πίσω από την κουρτίνα για να του θυμίζει τις παραγράφους. Μέσα στο δωμάτιο λοιπόν δεν έπρεπε να υπάρχει κόσμος. Παρέμειναν, εκτός από την Γεωργία, ο τεχνικός των μεγαφώνων και ο Κωνσταντίνος ο Αλαβάνος. Τον θυμάμαι ακόμα με την βροντερή φωνή του να φωνάζει μεταξύ άλλων το σύνθημα: «Ο ήλιος δεν είναι πράσινος. Είναι πορτοκαλής!». Η πόρτα του δωματίου κλειδωμένη, το κλειδί στην τσέπη μου, εγώ στο διάδρομο μπροστά στο δωμάτιο και η εντολή σαφής. Κανείς δεν θα μπει στο δωμάτιο κατά την διάρκεια της ομιλίας του Προέδρου! Άντε να το πεις, και ακόμα πιο πολύ να το επιβάλεις, στα τόσα πρωτοκλασάτα στελέχη που παρέμειναν μέσα στο ξενοδοχείο αντί να συνωθούνται με τον λαό κάτω στην πλατεία. Κάποια στιγμή εμφανίζεται ένας κύριος που δεν τον γνώριζα –όπως απεδείχθηκε επρόκειτο για μεταγραφή... της τελευταίας στιγμής- και μου λέει: «Μα είμαι ο στρατηγός Χονδροκούκης και επιθυμώ να είμαι ο πρώτος που θα σφίξει το χέρι του Προέδρου μετά την καταπληκτική αυτή ομιλία». Θυμήθηκα, ακούγοντας το όνομά του, τα άρθρα του σε εκείνη την ευκαιριακή εφημερίδα, «Δημοκρατικό Κέντρο», που το κόμμα μας είχε εκδώσει για λίγες βδομάδες πριν τις εκλογές.

Αντιγράφω από την εφημερίδα που βρίσκεται στο προσωπικό μου αρχείο μερικές φράσεις του " Ο Α. Παπανδρέου αρνείται οποιαδήποτε συνεργασία με τον άλλο δημοκρατικό χώρο, με σοφιστείες και προσχήματα ίδια αρχαίων σοφιστών του αιθεροβάμονος χώρου.οραματιζόμενος "χιόνι στο σουβλί και αέρα στο πηρούνι" κλείνεται στο μικρομάγαζό του και οραματίζεται ουτοπίες και αυταπάτες Πλήρης έλλειψη ευθύνης και ρεαλισμού".

Μόνο που η μεταγραφή δεν ήταν οριστική! «Πηγαίνετε κύριε! Σας κάναμε την τιμήν να σας συμπεριλάβουμε στους συνδυασμούς μας, αλλά δεν θα μας επιβάλλετε και την επιλογή των συνυποψηφίων σας» θα του έλεγε ο Γ. Μαύρος λίγες μέρες αργότερα όταν θα διαμαρτύρονταν γιατί στην ίδια εκλογική περιφέρεια, στον Πειραιά, ο Μαύρος είχε συμπεριλάβει και άλλον έναν Μανιάτη υποψήφιο! Δεν χάθηκε ο κόσμος όμως, ούτε κι ο Χονδροκούκης, αφού το «ΠΑΣΟΚ ήταν εδώ ενωμένο δυνατό» και τον περισυνέλεξε. Τον περισυνέλεξε παρά τους μύδρους που δια της γραφίδος του είχε απευθύνει λίγες μέρες πριν μέσα από τις στήλες του "Δημοκρατικού Κέντρου".

Κάθε φορά που τέτοιου είδους συμπεριφορές, και δυστυχώς η πορεία της ΕΔΗΚ μέχρι την διάλυσή της ήταν πλούσια σε τέτοια περιστατικά, προσκρούανε στην νεανική μας αγνότητα, θέρριε με μέσα μας η πίστη στα ιδανικά για τα οποία αγωνιζόμασταν και αντηχούσε στ' αφτιά μας το εισαγωγικό τσιτάτο της μπροσούρας «Ανάπλαση του πολιτικού βίου» με τις ομιλίες του Χασαπίδη το 1966 στην Κατερίνη :

«Με το ρεύμα των ιδεών ή με το ρεύμα των συμβιβασμών;

Με το μέτωπο της αλήθειας ή με το μέτωπο της κοινής γνώμης;

Όσοι νιώθουν επιτακτικό το χρέος να αγωνιστούν για την ανάπλαση της πολιτικής ζωής του τόπου δεν απαντούν.

Πρωτοπορούν στο ρεύμα των ιδεών.

Πρωταγωνίζονται στο μέτωπο της αλήθειας».

Η αναφορά του περιστατικού αυτού αποσκοπεί απλώς στο να καταδείξει πόσες απογοητεύσεις και πόσα σοκ μας επιφύλασσε ο δρόμος που είχαμε επιλέξει να πορευτούμε ανάμεσα στις συμπληγάδες των δύο κυρίαρχων κομματικών μηχανισμών.

Η αναφορά αυτή δεν γίνεται με σκοπό να καταδικάσει τον πρωταγωνιστή του συγκεκριμένου επεισοδίου, για αυτό άλλωστε και αναφέρω το όνομά του. Δεν επρόκειτο άλλωστε για μείζονος σημασίας πολιτικό πρόσωπο. Πολλοί άλλοι, κατά πολύ σημαντικότεροι αυτού, μετακινήθηκαν μετά τις εκλογές του 77.

Οι τελευταίες απόπειρες

Οι εκλογές του Νοεμβρίου του '77 οριστικοποίησαν την δυσμενή για την ΕΔΗΚ προοπτική. Από 2^ο κόμμα με 25% γίνεται 3^ο κόμμα με 12%. Ο Γ. Μαύρος ανατρέπεται, η κοινοβουλευτική ομάδα φυλλορροεί, τα στελέχη προβληματίζονταν, ο Ι. Ζίγδης αναλαμβάνει την ηγεσία, η νεολαία –ποια νεολαία δηλαδή, εμείς κι εμείς- διαφωνεί με την παλαιοκομματική τροπή που δίνει ο Ζίγδης στα πράγματα και προχωρούμε στο προγραμματισμένο συνέδριο στις 10 Μαρτίου του '78 στη Θεσσαλονίκη. Έφυγα θυμάμαι από τον Ναύσταθμο της Σαλαμίνας όπου υπηρετούσα και έφτασα στο Μακεδονία Παλλάς ντυμένος στα ναυτικά. Το Συνέδριο αποτελούσε την θρυαλλίδα για την ομάδα του Ζίγδη. Και το μεν συνέδριο το κερδίσαμε – εκλέχτηκα θυμάμαι στην Κεντρική Επιτροπή της νεολαίας με το ψευδώνυμο Γιάννης Γεωργούσης λόγω ναυτικού - αλλά τι ωφελούσε... Ο κόσμος είχε στρέψει οριστικά τις πλάτες του προς κάθε κομματική μας εκδοχή συμπεριλαμβανομένων και των δύο προσπαθειών που ακολούθησαν, της Δημοκρατικής Σοσιαλιστικής Ενωτικής Κίνησης και λίγο αργότερα του ΚΟΔΗΣΟ. Το σύνθημα εκείνο του Γιάγκου του Πεσμαζόγλου «Μήπως είσαι ΚΟΔΗΣΟ και δεν το ξέρεις;» παρά την ευρηματικότητα που διέθετε απαντήθηκε σκληρά στις επόμενες εκλογικές αναμετρήσεις. Ο κόσμος δεν ήταν ΚΟΔΗΣΟ και το ξέραμε πλέον.

Κάπου εκεί πρέπει να βρίσκεται και η αναστολή, λέγανε πολλοί, παύση, έλεγαν άλλοι, της ενεργού πολιτικής μας δράσης. Από το '78 είχα ήδη αρχίσει να παρακολουθώ το μεταπτυχιακό Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης της Παντείου. Το '80 έφυγα για τη Γαλλία για να συνεχίσω τις σπουδές μου γύρω από την οικονομική ανάπτυξη. Αφού η πολιτική δεν μου επιτρέπει να βοηθήσω τον τόπο μου, ως προσπαθήσω να το κάνω μέσω της επιστήμης, έλεγα στον εαυτό μου.

Επίλογος

Όσο για τις ιδέες μας η μοναδική παρηγοριά ήρθε από εκεί που δεν το περίμενε κανείς μας. Από τις «μεταγραφές». Πράγματι πολλά από τα στελέχη του χώρου μας μετακινήθηκαν εκείνη την άχαρη για τις ιδέες μας περίοδο, αλλά και αργότερα, προς τα δύο κυρίαρχα κόμματα μεταφέροντας μέσα στα πολιτικά τους μπαγκάζια, όχι μόνο τους κομματάρχες τους, τους κουμπάρους τους, και τα "ψήφια", αλλά και ένα μέρος έστω των απόψεων που μας συνέδεαν. Έτσι οι ιδέες μας αυτές μπόρεσαν στις συνθήκες «προσφυγιάς» που βρέθηκαν να μπολιάσουν τις θέσεις των δύο μεγάλων κομμάτων και να βελτιώσουν τα πολιτικά τους γονίδια. Ίσως τελικά η επιλογή τους να ήταν πιο θετική για την πολιτική εξέλιξη της χώρας από ότι η δική μας. Κάποιοι από εμάς βλέπεις ήμασταν απόλυτοι. Τα θέλαμε όλα, και προτιμήσαμε το σπίτι μας.

Όσο κι αν αυτή η επιλογή φαίνεται απλή, ίσως και δειλή, δεν έπαυε να είναι μια επιλογή οδυνηρή για την νεανική μας συνείδηση. Τότε που οι ιδεολογίες είχαν ακόμα νόημα, τότε που τα πολιτικά κόμματα είχαν ακόμα διαφορετικές θέσεις, τότε που είχαμε ακόμα το δικαίωμα να πιστεύουμε ότι η πολιτική θα άλλαζε ριζικά την ζωή των ανθρώπων. Έκτοτε άλλαξαν πολλά: Οι ιδεολογίες εξοστρακίστηκαν από την πολιτική, οι πολιτικές διαφορές, αλλά και τα περιθώρια άσκησης πολιτικής, περιορίστηκαν στο

έπακρο, οι επικοινωνιακές τεχνικές κυριάρχησαν στην πολιτική αρένα, και η εντιμότητα, αντί να είναι αυτονόητο χαρακτηριστικό του πολιτικού, κατέληξε να είναι σπάνιο αγαθό. Για πολλούς από εμάς το σοκ της προσγείωσης αυτής το γλύκανε η οικογενειακή, κοινωνική ή επαγγελματική "αποκατάσταση". Σκέπτομαι όμως μερικές φορές πόσο πιο οδυνηρή πρέπει να ήταν η προσγείωση για κείνους τους συνομηλίκους μας της κομμουνιστικής αριστεράς, που μετά από μακρόχρονες προσπάθειες για μια δικαιότερη κοινωνία, είδαν το είδωλό τους να γκρεμίζεται και βρέθηκαν, αρκετά χρόνια αργότερα, σαραντάρηδες πια, ξεκρέμαστοι, να αναζητούν, για πρώτη φορά στη ζωή τους, την ένταξή τους σε μια κοινωνία και σε μια οικονομία που τις είχαν και τις δυο τόσο έντονα απορρίψει.

Γιώργος Γιαννούσης

Γεννήθηκε το 1953 στα Τρίκαλλα, όπου μέχρι το 1966 γνώρισε την πολιτική «από τα μέσα» μιας και η πατρική του οικογένεια ήταν συνυφασμένη με την πολιτική ιστορία του τόπου από την περίοδο της απελευθέρωσης της Θεσσαλίας.

Τέλειωσε το Βαρβάκειο και σπούδασε Πολιτικός Μηχανικός στο Ματσ'οβιο, περιφερειακή ανάπτυξη στο Ι.Π.Α. της Παντείου αγροτική οικονομία και χωροταξία στο Ι.Α.Μ. του Montpellier.

Είχε ενεργό συμμετοχή στο αντιδικτατορικό φοιτητικό κίνημα και μετά την δικτατορία εντάχθηκε στην κίνηση Εθνική Δημοκρατική Ομαλότητα. Ιδρυτικό μέλος της Ανεξάρτητης Συνδικαλιστικής Δημοκρατικής Ένωσης Φοιτητών και αργότερα γραμματέας της Δημοκρατικής Πορείας. Μέχρι την αποφοίτησή του εκλεγόταν μέλος του Δ.Σ. της σχολής του, όπου είχε ως κύρια αρμοδιότητα την αποχουντοποίηση και τον Νόμο-Πλαίσιο για τα ΑΕΙ., και μέλος του προεδρείου του Κεντρικού Συμβουλίου της ΕΦΕΕ. Εντάχθηκε στην ΕΣΔΗΝ, της οποίας υπήρξε μέλος του Κ.Σ. και στο τέλος Αναπληρωτής Γραμματέας. Διαγράφηκε τον Μάρτιο του 1978, μαζί με άλλους νεολαίους του κόμματος, από τον Ι. Ζίγδη.

Συμμετείχε σε όλες τις απόπειρες κομματικής έκφρασης του Δημοκρατικού Σοσιαλισμού που εκδηλώθηκαν εκείνη την περίοδο.

Από το 1984 είναι εγκατεστημένος στις Βρυξέλλες, όπου εργάζεται ως μόνιμος υπάλληλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Στα πλαίσια των υπηρεσιακών του αρμοδιοτήτων, ασχολήθηκε για περισσότερο από 15 χρόνια με την συγχρηματοδότηση των αναπτυξιακών προγραμμάτων της Ελλάδας, από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Εδώ και ενάμισυ χρόνο είναι προϊστάμενος του αντίστοιχου τμήματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που ασχολείται με την Τσεχική Δημοκρατία, το Βέλγιο και το Λουξεμβούργο.

Είναι παντρεμένος με την Nina Commeau, με την οποία έχουν αποκτήσει 4 παιδιά : τον Δημήτρη, την Σοφία, την Χριστίνα και τον Βασίλη.